

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Ombud i samband med kyrkliga handlingar.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Meddelat 22/6 2009

30 kap. 5 § kyrkoordningen

A har, som det får uppfattas, yrkat att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska pröva om B i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha. A har till stöd för sin anmälan till Ansvarsnämnden anfört att B allvarligt har brutit mot etiska och lagstadgade regler. Hon har vidare anfört bl.a. följande.

"Lördagen den 9 maj hade Stiftsförbundet i X sin årsstämma. Biskopen var inbjuden som gästtalare på denna stämma. Vi var cirka 100 stycken stämmoombud och vi väntade med spänning på biskopens framträdande. De flesta ombud visste om att det under året hade funnits meningsmotsättningar mellan stiftet och stiftsförbundet och att det också förekommit konfrontationer bl.a. vid en presskonferens. Biskopen hade bjudits in som gästtalare för att gjuta olja på vågorna. Han hade ombetts att tala om försoning och förlåtelse. Till min och många andras förvåning talade han istället om fortsatt strid, stiftet ville inte ha med stiftsförbundet att göra. Han gick också till frän attack mot stiftsförbundsordföranden och även styrelsen för Stiftsförbundet. Biskopen såg fram emot att Stiftsförbunden skulle avskaffas. Biskopen tog också upp vad som stått i media om en pågående maktkamp mellan stiftet och stiftsförbundet. Sedan avslutade biskopen med att han kunde tänkas försonas på ett andligt plan men inte på det världsliga planet. Flera intressanta frågor måste nu ställas. Är inte biskopsstolen och biskopens uppdrag Förlåtelsens ämbete? Kan biskopen godtyckligt binda någon vid synd och skam genom att personligt tillika offentligt angripa någon och dessutom vägra förlåtelse för den angripne? Kan en biskop tillåtas att offentligt kränka en annan kyrklig medarbetare? Är biskopens handlingssätt förenligt med luthersk teologi? Själv anser jag att biskop B gjort sig skyldig till missbruk av sin ställning som biskop och att hans uppträdande inte är förenligt med uppdraget som biskop i Svenska kyrkan. Slutligen anser jag också att biskopen genom att offentligt klandra den som uttalat kritik mot stiftet i media brutit mot den lagstadgade rätt som yttrandefriheten innebär. Vill denna biskop bara ha jasägare runt omkring sig, samtidigt som han tror sig stå över grundlagen."

B har i yttrande över anmälan anfört bl.a. följande.

"Bakgrund:

22 jan 2007 skrevs en avsiktsförklaring om samarbete mellan Stiftsstyrelse och Stiftsförbundet. Detta efter att Stiftsförbundet sagt upp ett tidigare samarbetsavtal 20 aug samma år inbjöd vi till samtal omkring en samverkanskommitté. 4 sept 2007 hoppade Stiftsförbundet av samtalet om samverkanskommitté. 22 nov 2007 skrev Stiftsförbundets ordförande en artikel i bl.a. Kyrkans tidning om att 'Stoppa centraliseringsivarna' med udden mot en debattartikel av mig, där jag trodde på större ekonomiska enheter i framtiden. Stiftsstyrelsens arbetsutskott svarade på artikeln. Jag deltog inte. Som svar på detta valde Stiftsförbundets ordförande att angripa mig och beskylla mig och stiftet för härskarfasoner. 2008 lade Stiftsförbundet ut en Power Point (ett utbildningsmaterial) på sin hemsida där Stiftsstyrelsen beskylls för att arbeta med arbetsgivarfrågor i församlingarna, vilket Stiftsstyrelsen förnekar.

24 sept 2008 inbjöd Stiftsstyrelsen till en träff med Stiftsförbundet för att hitta samarbetsmöjligheter och komma förbi svårigheterna.

28 sept hoppade Stiftsförbundet av ovanstående träff.

22 jan 2009 höll Stiftsförbundet en presskonferens med närvaro från fack, där Stiftsstyrelsen än en gång anklagades för att tvinga församlingar att gå samman.

3 mars 2009 inbjöd jag och vice ordf i Stiftsstyrelsen, ordf och vice ordf i Stiftsförbundet till samtal. Där kom vi överens om att sluta strida och jag inbjöds att tala vid Stiftsförbundets stämma om försoning och jag accepterade. Vi kom också överens om att de båda AU ska träffas regelbundet fortsättningsvis.

15 april 2009 Arbetsutskotten träffades och kom överens om samarbete. Den 30 april 2009 gick C till

angrepp mot stiftet under rubriken: 'De kommer att bli maktkamp i stiftet'.

9 maj 2009 Stiftsförbundsstämma där jag höll mitt anförande.

Angående ovanstående har Stiftskansliet protokoll, minnesanteckningar och tidningsartiklar dokumenterade. - - -

Det var mot bakgrund av det ovanstående som jag höll mitt anförande, som jag anser till en del har missförstått av anmälaren A. Jag sänder med mitt anförande i sin helhet.

Några synpunkter:

1. Stiftsstyrelsen eller jag har aldrig gått till angrepp mot Stiftsförbundet och dess ledning utan endast besvarat angrepp.
2. Som biskop eller som Stiftsstyrelsens ordförande har jag aldrig försökt stoppa någon som vill gå till offentligheten med olika uppgifter och synpunkter. Däremot har jag förbehållit mig rätten att tillrättalägga, förklara och försvara mig och Stiftsstyrelsen.
3. Våra tjänstemän har rätt stor press på sig under dess angrepp.
4. Jag har försökt att i mitt anförande förklara att vi kan leva i försoning med varandra för Jesu Kristi skull även om vi inte kan samarbeta i konkreta frågor pga. omständigheterna. Vår kyrka är inte en åsiktsgemenskap utan en trosgemenskap.
5. Enligt min uppfattning har jag gjort precis det som en biskop och ordförande i Stiftsstyrelsen måste göra när situationen är som den jag har beskrivit. I annat fall hade jag svikit min uppgift."

B har till sitt yttrande bifogat bl.a. kopior av tidningsartiklar samt utskrift av sitt anförande vid Stiftsförbundets årsstämma den 9 maj 2009. Av utskriften framgår bl.a. följande.

"För en tid sedan inbjöd mig C er ordförande att komma och hålla ett anförande på er stämma. Det kändes roligt och inspirerande. Vi måste markera enighet sa C efter att vi hade haft några offentliga debatter om oenighet.

Jag och vice ordföranden i Stiftet D bad att få träffa Stiftsförbundets ordförande och vice ordf. och på den träffen kom vi överens om av vi ska försöka samarbeta och inte strida. Våra två AU träffades sedan, jag kunde inte vara med, men har läst minnesanteckningarna. De var bra. Vi talade gemensamma utbildningar, vi talade om stiftsförbundets roll när det gäller lönesättning och facklig tid, och vi hittade en del bra saker.

C inbjöd mig att tala om försoning och samarbete – bra, tänkte jag, det kan jag nog tala om. Jag satte mig i Y och förberedde mig. Jag gladdes åt arbetet. Sedan kom tidningen Z med rubriken 'Maktkamp i stiftet'. Och sedan en artikel med valpropaganda med ordföranden C i spetsen som gav uttryck för samma missuppfattningar som tidigare, samma stridssignaler som i presskonferensen som vi skulle försöka gå vidare från.

Hur lätt är det att komma och tala om försoning och samarbete i det läget? Men jag tänkte så här. Artikeln var uttryck för en nomineringsgrupps uppfattningar, och nu ska jag ju inte tala till den nomineringsgruppen utan till Stiftsförbundet i X stift. Därför hoppas jag kunna säga något, även om stridsyxan inte är nedlagd av Stiftsförbundets ledning.

Biskopserfarenheter

Jag vill berätta lite om mina erfarenheter som biskop, vad jag har jobbat med och vad jag vill lämna vidare till er och till min efterträdare. Jag vill också säga något om de olika roller som vi har i arbetet för Svenska kyrkan i X stift.

Jag har varit på retreat den gånga veckan. Tillbringat den i tystnad och bön inför Gud. Det är en viktig del av livet som kristen, som präst och biskop. I samtal med retreatledaren berättade jag lite om hur jag känner inför att bli pensionär och vad jag ska lämna över till min efterträdare.

Ett annat sätt att arbeta

Jag tror att det jag vill lämna efter mig handlar om vad som kommit fram i den utredning som vi gjort på stiftet, att stiftsnivån ska arbeta på ett annat sätt än i dag. Vara mer lyssnande. Det blir en omställning men vi kommer att klara det. Kanske jobba mer med andliga centrum i stiftet. Det betyder att små församlingar ska kunna anställa kanske en komminister och att stiftet köper 25-30 % av tjänsten för att göra ett visst specialistjobb för hela stiftet. Idag köper vi Gtj-utveckling – från X landsförsamlingar, Pilgrimsarbete från Å och Andlig vägledning från X landsförsamlingar.

Jag tror det är ett sätt att jobba, som jag började tala om för fyra år sedan. Jag tror att den linjen går att utveckla och det vill jag lämna efter mig.

Visitationerna som kvalitetssäkring

Visitationerna har gett mig stora erfarenheter och är ett sätt att konstatera att den här församlingen är Svenska kyrkan och ingenting annat. Det blir en kvalitetssäkring av församlingen och dess verksamhet. Våra församlingar har en god och bred verksamhet som på olika sätt når ut till många människor. Det är en glädje att få träffa både förtroendevalda, frivilliga och anställda i det arbetet. Ibland har de s.k. specialvisitationerna väckt frågor. Det är när det börjar bli kärt i ett pastorat, när det inte fungerar, då har jag bett att få komma för att få en bild av vad som händer. Och jag är övertygad om att det är biskopens uppgift. Ofta visar det sig då att det handlar om konflikter, som ibland är svårlösta. Men det är som regel konflikter som går ut över verksamheten, och det är därför jag kommer in i bilden. Här finns en gråzon i våra uppgifter. Arbetsgivarfrågorna ute i församlingarna är inte mina, men om verksamheten Gtj, diakoni, mission och undervisning inte fungerar, då är det biskopens sak. Då kan, ska jag föra samtal och komma med förslag. Det är alltså min plikt. Men blir det frågan om arbetsgivarens roll, då drar jag mig stilla åt sidan och hänvisar till Församlingsförbundet och de fackliga organisationerna. Visitationerna är viktiga som kvalitetssäkring och det som gör vår kyrka till en episkopal kyrka. - - -

Stift och Stiftsförbund

Jag är en samarbetsmänniska. Jag vill göra allt för att konflikter ska upplösas och inte gå vidare. Men det är klart att det vi säger till varandra måste hålla över nästa tidningsintervju. Då går inte att försöka komma överens en gång och nästa dag läsa om påhopp i tidningarna. Det finns projekt som vi har samtalat om och som jag skulle vilja genomföra. Det stora arbetsmiljöprojektet som SvK på nationell nivå har initierat och som vi behövde genomföra i vårt stift. Utbildning i professionell rekrytering. Utbildning av nya förtroendevalda m.m. Men med nuvarande inställning, där Stiftsförbundets ledning hoppar på Stiftsstyrelsen konsekvent i media efter varje försök till försoning som vi inbjudit till, så är det inte längre möjligt att göra det i samarbete. Stiftsstyrelsen kommer att få ta ställning till om vi kan erbjuda detta på egen hand till församlingarna. Ett samarbete måste bygga på ömsesidighet. Det går inte att riskera ena dagen fina samtal om vad vi ska göra tillsammans och nästa dag påhopp i tidningarna. Jag ber också observera att Stiftsstyrelsen har inte någon gång gått ut i en konkret fråga med angrepp. Utan har enbart svarat på angrepp.

Jag inser att det här är egentligen inte vad jag vill överlämna till min efterträdare. Jag skulle vilja vara kvar och reda ut, men det går inte.

Försoning

Hur var det nu med försoning. Det finns två viktiga saker att säga om Jesus. Han är skapande, nyskapande. I varje ny tid skapar han nya förhållanden och nya möjligheter. I kristider går han in och förvandlar det svåra till nya möjligheter. Därför finns det nya möjligheter för vårt stift och vårt sammanhang.

Jesus som försonande

Han lever med försoningen som förtecken. Det betyder ett drag som gör att vi kan mötas i debatter på ett sakligt plan utan att anklaga varandra. Det betyder att leva med åsiktsskillnader, utan överdrifter i anklagelser. Men veta att mitt i allt detta har Kristus försonat oss alla med Gud och vi har att i hans efterföljd leva i försoning. Därför menar jag att vi alla lever i försoning även när vi gör fel. Därför vill jag också tro på konkret försoning i en framtid och på samarbete med Församlingsförbundet i Svenska kyrkan. Egentligen har jag inte löst min uppgift att tala om samarbete mellan Stiftsstyrelsen och Stiftsförbundet. Men det senaste utspelet från Stiftsförbundets ledning gör det omöjligt. Tack för att ni lyssnade."

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Robert Schött, Astrid Andersson Wretmark, Karl

Gustav Sjögren och Kerstin Bergman) anförde i beslut den 22 juni 2009:

Svenska kyrkans ansvarsnämnd är ett särskilt organ tillsatt av Kyrkomötet. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen ska Ansvarsnämnden pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst.

I egenskap av tillsynsorgan får Ansvarsnämnden med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften.

Ansvarsnämnden ska med tillämpning av 30 kap. 4 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen ansökan begär det eller har utträtt ur Svenska kyrkan.

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 5 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

A har i sin anmälan bl.a. uppehållit sig vid uttalanden som B, enligt hennes uppfattning, gjorde vid Stiftsförbundets årsstämma den 9 maj 2009 i X. Hon har vidare ställt ett par frågor av generell karaktär. B har tillställt Ansvarsnämnden utskrift av det aktuella anförandet. Nämnden utgår vid sin bedömning från att anförandet har det innehåll som framgår av utskriften. Ansvarsnämnden har för sin del svårt att utläsa att B gjort de uttalanden A redogör för i sin anmälan. Enligt Ansvarsnämnden är innehållet i B:s anförande inte sådant som innebär att han i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha. Mot den bakgrunden, och då det inte heller med anledning av vad A har anfört i övrigt finns anledning till ingripande, lämnas hennes anmälan utan åtgärd. – Ansvarsnämnden vill i sammanhanget påpeka att även biskopar är tillförsäkrade yttrandefrihet.

A:s anmälan föranleder mot bakgrund av ovanstående inte någon åtgärd från Ansvarsnämndens sida.

Ansvarsnämndens beslut: A:s anmälan ger inte anledning till åtgärd av Ansvarsnämnden.

Ärendenummer: AN 2009/6

Beslut 7/2009